חמדת ימים HEMDAT YAMIM
נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל
פָּרָשַׁת הַשָּׁבוּעַ וַיֵּצֵא תשפ"ז

וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ, ברוחניות אין גבולות

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

מצבו של יעקב אבינו בתחילת פרשת ויצא, נראה במבט ראשון בכי רע. לכאורה, ההגדרה שלו היא "אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי" (דברים כו, ה). כמו שפירש אבן עזרא (ובעקבותיו ראשונים נוספים) "והקרוב, שארמי הוא יעקב. כאילו אמר הכתוב: כאשר היה אבי בארם, היה אובד, והטעם - עני בלא ממון". ראב"ע מוכיח את דבריו מהכתוב בספר משלי: תְּנוּ שֵׁכָר **לְאוֹבֵד** וְיַיִן לְמָרֵי נָפֶשׁ: יִשְׁתֶּה וְיִשְׁכַּח **רישו** וַעֲמָלוֹ לֹא יִזְכָּר עוֹד (לא, ו-ז).

מהפסוקים עולה תקבולת חזקה **אוֹבֵד** = **רָשׁ**.

שיטת אבן עזרא מקבלת חיזוק גם מהמדרש שרש"י מביאו. תיאור פגישתם הראשונה של יעקב ורחל, המתוארת בפרשתנו, אומר דרשני: וַיִּשַּׁק יַעֲקֹב לְרָחֵל וַיִּשָּׂא אֶת קֹלוֹ וַיֵּבְךְּ (בראשית כט, יא).

קשה, מדוע בכה יעקב?

בפירושו השני מסביר רש"י (שם) "דבר אחר לפי שבא בידים ריקניות! אמר אליעזר עבד אבי אבא היו בידיו נזמים וצמידים ומגדנות, ואני אין בידי כלום. לפי שרדף אליפז בן עשו במצות אביו אחריו להורגו והשיגו, ולפי שגדל אליפז בחיקו של יצחק משך ידו. אמר לו (אליפז ליעקב) מה אעשה לציווי של אבא? אמר לו יעקב טול מה שבידי, והעני חשוב כמת".

במבט כללי נראה כי יציאתו של יעקב מבאר שבע לחרן הייתה הודאה בכישלון. בשלב ראשון יעקב הצליח לקנות את הבכורה מעשיו בנזיד עדשים, ולקבל את ברכותיו של אביו בעזרת אימו, אבל עתה, העזיבה לבד לארם מנתקת אותו ממשפחתו, הופכת את הסיכוי שלו להנהיג את בני אברהם ויצחק ואת המחנה הגדול שלהם, לנמוך מאוד. יעקב יהיה גר בארץ לא לו, עשיו עלול להשתלט על ארץ ישראל, להקים לעצמו צבא, גדול יותר מצבאו של אברהם, ולממש את זכותו כבכור להנהיג ולשלוט = להיות אבי שנים עשר צאצאיו האלופים (בראשית לו).

לעשיו כמה נשים וקשרים דיפלומטים עם בני חת ובני ישמעאל.

יעקב הוא פליט ללא זכויות, שיש לו אח רשע בעל יכולות ואמצעים, הזומם לרצחו נפש.

חז"ל תיארו את ייאושו במילים קשות ביותר: "אֲרַמִּי אֹבֵד אָבִי. לבן הארמי ביקש לאבד את אבא, מלמד שלא הלך יעקב אבינו לארם אלא על מנת לאבד מן העולם, ומעלה על לבן הארמי כאלו איבדו" (מדרש הגדול, דברים פרק כו, ה). יתכן ומתואר כאן מצב נפשי נורא שמשמעותו החלטה להתאבד, ר"ל.

ההתגלות גרמה לשינוי: "וַיִּפְגַּע **בַּמָּקוֹם** וַיָּלֶן **שָׁם** כִּי בָא הַשֶּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאַבְנֵי **הַמָּקוֹם** וַיָּשֶׂם **מְרַאֲשֹׁתָיו** וַיִּשְׁכַּב **בַּמָּקוֹם** הַהוּא:... וְהִנֵּה ה' **נִצָּב** עָלָיו וַיֹּאמַר אֲנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וֵאלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ: וְהָיָה זַרְעֲךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ: וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וּשְׁמַרְתִּיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ וַהֲשִׁבֹתִיךָ אֶל הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי לָךְ" (בראשית כח, יא-טו).

הביטויים **מָקוֹם**, **שָׁם** ו**נִצָּב** משמעותם תמיד גילוי שכינה. הקב"ה מבטיח ליעקב כי הוא יחזור והברכות שהובטחו לאברהם ויצחק יתקיימו בו. גם הנבואה שקיבלה רבקה בזמן הריונה תתקיים: וּלְאֹם מִלְאֹם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר. הנפילה היא זמנית. הברית והברכות יתקיימו ביעקב ובזרעו, ואפילו יותר מהמצופה.

נפרש את שיחתנו. לכאורה, ההבטחה מוגבלת, הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לְךָ אֶתְּנֶנָּה וּלְזַרְעֶךָ. חז"ל שאלו כמה יכול להיות גודלו של המקום שיעקב שוכב עליו? ומתרצים בדרך מדרשית, וז"ל רש"י "קיפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו רמז לו שתהא נוחה ליכבש לבניו" (שם).

אחרי בקשת מחילה, נציע כיוון אחר שיכול להסתדר עם הכתוב כפשוטו.

כפי שהקדמנו, משמעות הביטויים **מָקוֹם**, **שָׁם** ו**נִצָּב** מסמלים את הטריטוריה בה השכינה שורה (ההסבר המפורט כפי שמופיע בצפנת שמואל ח"ב ישלח למעוניינים). ארץ ישראל היא נחלת שכינה וממילא כל ארץ ישראל היא זו שמובטחת ליעקב בהתגלות זו. לדברי חז"ל וגם (להבדיל בין הגדולים לקטן) לפי הצעתנו, קשה. והרי אם כל הארץ כבר הובטחה! מה פשר ההבטחה וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה?

נסביר כי הבטחה זו אין משמעותה שליטה פיזית ומדינית מחוץ לארץ ישראל, אלא השפעה רוחנית על כל עולם כולו, ללא הגבלות או גבולות של מקום.

כך מתפרשים הפסוקים כפשוטם: "וּפָרַצְתָּ יָמָּה וָקֵדְמָה וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְנִבְרְכוּ בְךָ כֹּל מִשְׁפְּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזַרְעֶךָ". בא תבוא הגאולה השלמה שבה ידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, אז יאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה.

אין יאוש בעולם!!!
בפרשת וישב - בעוד שבועיים, נשתדל להסביר, בע"ה יתברך, מי הבין זאת במובן הרחב ביותר.

לסיום נזכיר כי ההתגלות נפלאה זו וקיומה תלוי באיחוד שנים עשר האבנים לאבן אחת!!!
ודי לחכימא ברמיזא!
זו הדרך להתגבר על ההולכים בדרכי ישמעאל ועשיו,
ורק אז אפשר ללכת גם בדרכו של יצחק, שקירב את אליפז!

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לעילוי נשמת

הרב **משה מרדכי ארנרייך**
א' בניסן תשפ"ה

לע"נ **הנופלים במערכה להגנת המולדת** הי"ד

הרב ד"ר **ג'רי האכבוים**
י"ח באדר ב' תשפ"ב

פרופ' **ישראל ושלומית אהרוני**
י"ד בכסלו תשפ"ג / ט' בחשוון תשפ"ו

מר **משה וסרצוג**
כ' בתשרי תשפ"א

הרב **יהושע רוזן**
ט"ו באדר א' תשפ"ב

הרב **ישראל רוזן**
י"ג בחשוון תשע"ח

הרב **שלמה מרזל**
י' באייר תשע"א

מר **שמואל** וגב' **אסתר שמש**
י"ז בסיוון / כ' באב

הרב **נפתלי צבי יהודה בר אילן**
מנחם אב תשפ"ד

הרב **ראובן וחיה לאה אברמן**
ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב

ר' **שמואל** וגב' **רבקה ברנדמן**
ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א

הרב **אשר** וגב' **סוזן וסרטיל**
ט' בכסלו / ט"ז אלול

ר' **מאיר** וגב' **שרה ברכפלד**
(שרה - ט"ז בטבת תש"ף)

הרב **שמואל כהן**
שבט תשפ"א

מר **יצחק** וגב' **נעמי טרשנסקי**
כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד

הרב **יוסף מרדכי שמחה שטרן**
כ"א באדר א' תשע"ד

ר' **אליהו כרמל** וגב' **מלכה טויבע כרמל**
ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט

ר' **אברהם** ומרת **גיטה קליין**
י"ח באייר / ד' באב

מר **זליג** וגב' **שרה ונגרובסקי**
כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד

דוד צבי טרשנסקי בן יצחק ונעמי ז"ל
נלב"ע כ"ח באייר

גב' **ג'ולי קושיצקי**
י"ט באדר ב' תשפ"ב

גב' **מירה קושיצקי**
כ"ב בסיון תשפ"ג

גב' **בלהה מרמרוש**
א' באב

הרב **יעקב (ג'רי) פרנקל**
ט' בטבת תשפ"ב

מר **אלישע בן רבקה**
וגב' **שושנה בת שרה**

תמר ליכטנשטט
כ"ז בחשוון תשס"ז

בְּצֵל חֶמְדָּה

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

לע"נ מורנו הרב ארנרייך זצ"ל, ממנו למדנו להרגיש את הסברא ולהתרגש מהבנת התורה

עד אחד נאמן באיסורים

מעבר לכל פרטי הדינים שאנו עוסקים בהם במסגרת לימוד איסור והיתר, ישנו עיקרון-על המנחה את דרכנו ביחס להלכות איסור והיתר. במספר מקומות בש"ס (גיטין דף ב, חולין דף י) נאמר "עד אחד נאמן באיסורין". בהקשרים אחרים התורה קובעת ש"על פי שני עדים או על פי שלושה עדים יקום דבר". ננסה לעמוד על המשמעות של עדות העד האחד בהקשר של איסור והיתר.
הרמב"ם (הלכות עדות פרק ה הלכה ב) מציין שבשני מקומות האמינה התורה עד אחד: בסוטה, ובעגלה ערופה. דבריו מפתיעים, שכן לכאורה מהגמרא עלה שעד נאמן בכל האיסורים, בבשר וחלב ותולעים ושעטנז וכלאי הכרם!
לכאורה את המרכיב הזה הרמב"ם פוסק במקום אחר: בהלכות סנהדרין (פרק טז הלכה ו) הרמב"ם פוסק ש"האיסור עצמו בעד אחד יוחזק". הרמב"ם ממשיך ומבאר שאדם מקבל עונש על ידי בית הדין (מלקות וכדו') רק אם שניים העידו שהוא חטא. אך בכדי לזהות את הפעולה כ"חטא", די בעד אחד. אם עד אחד אומר שלפנינו בשר בחלב, די בעדות זו בכדי שנדע הלכתית שלפנינו בשר בחלב. חיוב מלקות יווצר רק אם אדם יאכל את המאכל שלפנינו בפני שני עדים, מעמדו האיסורי של המאכל מוגדר על פי עד אחד. אם עד אחד נאמן להחזיק את המאכל כאסור, מדוע הרמב"ם בהלכות עדות אומר שאמינות עד אחד היא רק בשני המרחבים של סוטה ועגלה ערופה?
בכדי לענות על שאלה זו, נברר יותר לעומק את המושג של עדות העד האחד.
מניין שעד אחד נאמן באיסורים? רש"י (גיטין ב:) אומר ש"האמינה תורה כל אחד ואחד מישראל". אך מניין אמון זה? במסכת חולין (דף י:) רש"י מביא מספר פסוקים "כל יחיד ויחיד האמינתו תורה, "וזבחת מבקרך ומצאנך", "ושחט את בן הבקר" והכהנים אוכלים ולא הזקיקו להעמיד עדים בדבר". מצד אחד, נראה שבהקשרים מסוימים רש"י כן מביא פסוק. מצד שני, נשים לב מה אופי הפסוקים הללו: הפסוקים הללו בסך הכל מספרים על שחיטה, ואין בהם רמז לכך שיש צורך בעדות על השחיטה. יתכן ורש"י אינו רואה בכך "גזירת הכתוב", אלא רמוז בתורה שההתנהלות הרגילה היא לסמוך על האדם האחד ביחס לאיסור והיתר.
ברם, במסכת יבמות (דף פח ע"א) רש"י אומר שברור שסומכים על עד אחד, שכן "אי לאו הכי, אין לך אדם אוכל משל חברו ואין לך אדם סומך על בני ביתו". בסופו של דבר, רש"י מבסס את הנאמנות של העד האחד על הצורך הטבעי: העולם אינו יכול להתנהל אם אי אפשר לסמוך זה על זה בדברים בסיסיים כמו שהאוכל שלו כשר[1].
בעלי התוספות (שם) סבורים שיש להביא מקור לנאמנותו של עד אחד מן הפסוקים. לצורך כך הם מביאים את הפסוק "וספרה לה" – האישה סופרת לעצמה את שבעת הנקיים. רואים שלאישה יש נאמנות על הספירה הזאת.
הרמב"ן (שם) מקשה מספר קושיות על מקור זה, נתמקד במרכזי שבהם: ביחס לנידה אין אפשרות אחרת. לא יעלה על הדעת שמישהי אחרת תהיה שותפה בספירה הזאת. כיצד ניתן ללמוד מכך שאין צורך שבשעת שחיטה או הפרשת תרומות ומעשרות וכדו' אין צורך בעדים שהדברים נעשו כראוי?

נמשיך לנקודה שלישית:
הגמרא (יבמות פח) אומרת שעד אחד אינו נאמן להתיר דבר שכבר עומד בחזקת איסור. ברם, אם בידו לתקן את האיסור, הוא נאמן לומר שהאיסור כבר הותר. בדרך כלל דבר ש"בידו" של אדם משמעו שמכיוון שהשליטה נתונה בידו כעת, הוא נאמן לטעון עליו, בגלל שגם אם לא נאמין לו, בכוחו עכשיו ליצור את המציאות. זה נכון ביחס לתרומות ומעשרות, לדוגמא, אותם, במידה והוא לא תרם קודם לכן, בידו לתרום אותם כרגע. אבל הגמרא אומרת את הדבר גם על שחיטה. אך אחרי שהבהמה נשחטה, כבר אין אפשרות לשחוט אותה שנית בכדי להכשיר אותה!
בנוסף, עלינו לעמוד על ההשוואה הזאת בין דבר שאיננו יודעים מהו מעמדו, עליו העד האחד נאמן, ודבר שכבר מוחזק כאסור, עליו יש לעד נאמנות רק אם בשלב כלשהו תיקון הדבר היה בידו.
הרא"ש (גיטין ה יג) מסביר: דבר ש"בידו" – הוא נחשב "הבעלים" לעניין איסור והיתר שלו. וגם אם כרגע זה כבר לא בידו.
שוב: לכאורה הרא"ש מתאר את הדין. אך מהו ההסבר לנאמנות הזאת?

במסכת פסחים (דף ד) מובאת ברייתא האומרת ש'אפילו' נשים נאמנות להעיד על בדיקת חמץ, אך רק בגלל שחובת בדיקת חמץ היא מדרבנן. ולכאורה הדברים מפתיעים: אישה נאמנת להעיד על איסור והיתר, מדוע לגמרא יש צורך למצוא הצדקה לנאמנותה בהקשר הזה של בדיקת חמץ?
הרי"ד (שם) מבאר: בדיקת החמץ מוטלת על הבעל, לא על האישה. נאמנות עד אחד באיסורים מבוססת על השאלה: על מי האיסור הזה מוטל?
עולה מדבריו כך: יש דבר שנקרא "עדות". אדם מגיע לבית הדין ומציג בפניהם עובדות, ובמידה ועומדים בקריטריונים של ההלכה בית הדין יגדיר את העובדות הללו כמציאות ההלכתית. אך "עד אחד נאמן באיסורים" משמעו שבעולם של ההתנהלות היום-יומית, ביחס לאיסורים הרגילים, התורה נותנת לאדם את הסמכות לפסוק את הדין וההלכה. אין כאן "עדות", אלא "פסק דין".
מי שהאיסור מוטל עליו מקבל את כוח הפסיקה על הדבר. בדיקת החמץ מוטלת על בעל הבית, ממילא התורה גם קבעה בסמכותו את כוח הפסיקה על כך.
לכן הרמב"ם מבחין בין עד המגיע להעיד בבית הדין, שם יש לעד סמכות מיוחדת רק בהקשר של סוטה ועגלה ערופה, ובין כוח הפסיקה של העד האחד הנאמן באיסורים. לא נכון לכלול את עד אחד נאמן באיסורים במסגרת הלכות עדות, מכיוון שזו פסיקת דין, לא עדות[2].
מניין דבר זה נלמד? אומרים בעלי התוספות: מהלכות נידה. שם נאמר "וספרה לה". למדנו שיש מרחב אישי, שלעולם יהיה המרחב של האישה, בלבד. כאן התורה הסמיכה את האישה לפסוק בעניין הפרטי שמוטל עליה. למדנו שהרמב"ן רואה בעיה בלימוד מהלכות נידה, בגלל ששם אין אפשרות אחרת. נראה שבעלי התוספות מבינים את ההיפך: זהו המקור לעיקרון שיש מרחב אישי עליו האדם מקבל את כוח הפסיקה. במידה והפרשת חלה תהיה מוטלת על נשים, נשים, בלבד, יהיו נאמנות לומר שהחלה הופרשה (בדומה לאיש, עליו מוטלת בדיקת החמץ).
לכן אומר הרא"ש שאם השליטה על האיסור "בידו", הוא נאמן. וגם אם השליטה הזאת אבדה. הא כיצד? זה לא מבוסס על יכולת נוכחית של אדם לתקן אם רק ירצה. זה מבוסס על כך שאם בשלב מסוים האיסור התגלגל לידיו, והוטל עליו, הוא נכנס למרחב הפסיקה של האדם. שם התורה נתנה את סמכות הפסיקה, מכיוון שבשלב מסוים הוא קיבל את הסמכות הזאת.

נסיים בתשומת לב לנקודה יסודית בדברי רש"י:
רש"י אומר שהתורה סומכת על העד האחד בכדי לקיים חברה. כלומר: יש כאן מתח בין שני דברים: מצד אחד, יש חשש לעבור על איסורים. ראוי לחשוש ולירא שמא אדם יעבור על איסור. אך ההיצמדות לכללים הרגילים אינה מאפשרת חברות, רעות, ביחד. התורה מעדיפה לאפשר את הרעות והאחווה, גם על חשבון הורדת רף הידיעה האיסורית. והחי ייתן אל ליבו.

---

[1] אחרונים דנו בשאלה אם רש"י סובר שיש שני סוגי נאמנות עד אחד, ואכמ"ל.
[2] אחרונים דנו רבות ברמב"ם הזה והציעו כיוונים שונים, חלקם מקבילים לכיוון שלנו וחלקם שונים, ואכמ"ל.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב
ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:

החייל, איתמר חיים בן ציפי ציפורה

שמואל בן ברוריה | ניר רפאל בן רחל ברכה | חנה בת אוריה | טל שאול בן יפה | ישי בן תמר שפרה
פנינה בת הדסה | ישי בן מרים | הילל בן תמר שפרה | מיכאל אלכסנדר אברהם בן שרה מלכה | דוד בן רחל
מאירה בת אסתר | הילה צפנת בת שרה טובה | עודד בן חיה | נעם בן שלומית | משה בן רחל | חווה רָאנְלָה בת פָּיילָא
שלמה בן שולמית | ר' יצחק בן בריינדל גיטה | מינדה לאה בת ליפשה | משה בן אסתר חיה | רבקה בת שרה בלה
יוסף בן רות | שלמה בן ביילא | חיים מרדכי פרץ בן אסתר מילכה | רות צפורה בת חנה | יצחק בן רינה

שו"ת בְּמַרְאֵה הַבָּזָק

סאן חוזה, קוסטה ריקה **Rica San Jose, Costa**
(מתוך ח"ד)
מנחם אב, ה'תשנ"ה

מילה לשם גירות של בן יהודי ואם נכרית, ללא גיור והשתתפות הרב בטקס

שאלה

בקהילתנו נולד בן לאב יהודי ואם נכריה. משפחת האב מבקשת ממני כרב המקומי להשתתף בטקס ברית המילה. יתכן והשתתפותי בטקס תקרב את המשפחה ותגרום בסופו של דבר לגיור האם והבן.
האם מותר למול את הקטן לשם גירות ואע"פ שהמשפחה עדיין איננה מוכנה כולה להתגייר? אם לאו האם מן הראוי להשתתף בטקס?

תשובה

רבים מן הפוסקים התנגדו למילה לשם גירות של ילד הנולד לאב יהודי ואם נכריה[1], ויש שהתירו[2]. במקרה דנן, כאשר גם האם מוכנה לגיור הילד, שני ההורים מתחייבים בכתב להטבילו במקוה כשר לפני גיל שנתיים, וכן הם מתחייבים בכתב לרושמו לבית-הספר היהודי של הקהילה ולהנהיג בביתם מנהגי ישראל (אוכל כשר וכו', לפי כוחם ולפי הדרכת הרב), אפשר למולו לשם גיור, ויש להקפיד על נוכחות בית-דין כשר במקום, בעיקר כדי לא להכשיל את חברי הקהילה לעתיד לבוא (שיחשבו את מי שאינו יהודי ליהודי), ומתוך תקוה שאכן כל המשפחה תתקרב לשמירת מצוות, כפי שנסיון העבר במקרים רבים אחרים הוכיח.
אם אין המשפחה מוכנה לנקוט את הצעדים הנ"ל, אין על הרב להשתתף במילה לשם גיור, אך גם אין עליו חובה למחות על הנעשה[3].
ואם אין המילה לשם גיור, יש להתרחק מן העניין מכל וכל, ויש לדאוג לרשום במסמכי הקהילה שהילד הנ"ל איננו יהודי.
על הרב מוטלת החובה הכללית לעשות כל מאמץ לקרב את המשפחה ליהדות, ויעשה מעשיו בדרכי נועם ויצליחו ה' בכל מעשיו ודרכיו.

---

[1] כגון "דעת כהן" (סי' קמט).
[2] כגון "משפטי עוזיאל" (סי' סד).
[3] כפי שפסק בשו"ת "אחיעזר" (ח"ג, סי' כח).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת לכרכים ד-ט:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ
הרב ישראל רוזן

מגיד

ארץ חמדה

צפנת שמואל
מלכות דוד
הרב יוסף כרמל

"דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים"
(דברי הימים א' כט, כט)

ספר שמואל על שני חלקיו המכונים בידי המדפיסים כשמואל א' ושמואל ב', עוסק כמעט כולו בדברי דוד, הָרִאשֹׁנִים - קודם שמלך, וְהָאַחֲרֹנִים - כמלך.
עיון מעמיק בספר מגלה את מטרתו הראשית: ייסוד מדינה יהודית-ישראלית מאוחדת ועצמאית. הצלחה במשימה זו תאפשר גם את מציאת "הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ד' אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שִׁבְטֵיכֶם לָשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם לְשִׁכְנוֹ תִדְרְשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה" (דברים יב, ה). מקום מיוחד זה, המחבר בין שמיים וארץ, הוא ירושלים, שבתוכה הר הבית ושם יבנה המקדש. כל חייו של דוד הוקדשו למשימות אלו.
הספר בנוי על ביאור הפסוקים בספר שמואל ב' - 'דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָאַחֲרֹנִים' כך יתבארו גם דִּבְרֵי דָּוִיד הַמֶּלֶךְ הָרִאשֹׁנִים, המאורעות המרכזיים שדוד התמודד עמם קודם שמלך בפועל. הביאור יעסוק גם בפרקי תהילים ובדברי הימים א' וב'.

"עיינתי בספרכם הנפלא "צפנת שמואל" ומצאתיו מלא וגדוש בהסברים מקוריים על פרשיות מרכזיות בספר שמואל, ספר היסוד של המלוכה בישראל. סללתם כאן דרך ללימוד תנ"ך, מתוך יראת שמים ויראת כבוד לקדמונינו. ועם זאת מרובים החידושים המקוריים והיפים, פירושיכם המקוריים מצטיינים בחדשנותם ועם זאת הם מתבססים על הכתובים ונאמנים לרוחם של כתבי הקודש".
הרב יעקב אריאל, רב העיר (לשעבר) **רמת גן**

הרב יוסף ג' כרמל, תלמידו של הרב שאול ישראלי זצ"ל.
אב בית דין ברשת בתי הדין לממונות "ארץ חמדה - גזית".
עומד בראש מכון "ארץ חמדה" להכשרת גדולי תורה, דיינים, רבני ערים וראשי ישיבות.

ספריו הקודמים:
'צפנת אליהו', על ביאור הגר"א לשו"ע חושן משפט.
'צפנת ישעיהו', מעוזיה עד אחז.
הרב כרמל גם מחבר שותף בשו"ת 'במראה הבזק' (על ארבעת חלקי השו"ע, עשרה חלקים).

מחיר לסט (3 כרכים)
160 ₪

- משלוח בישראל - 50 ₪
- לינק לרכישה
- ניתן לאסוף גם ב'ארץ חמדה'

ארץ חמדה
ע"ר 580120780
רח' ברוריה 2, ירושלים
טל': Tel: 972-2-5371485
info@eretzhemdah.org
www.eretzhemdah.org
Eretz Hemdah
2 Brurya St., Jerusalem